

Европейски съюз

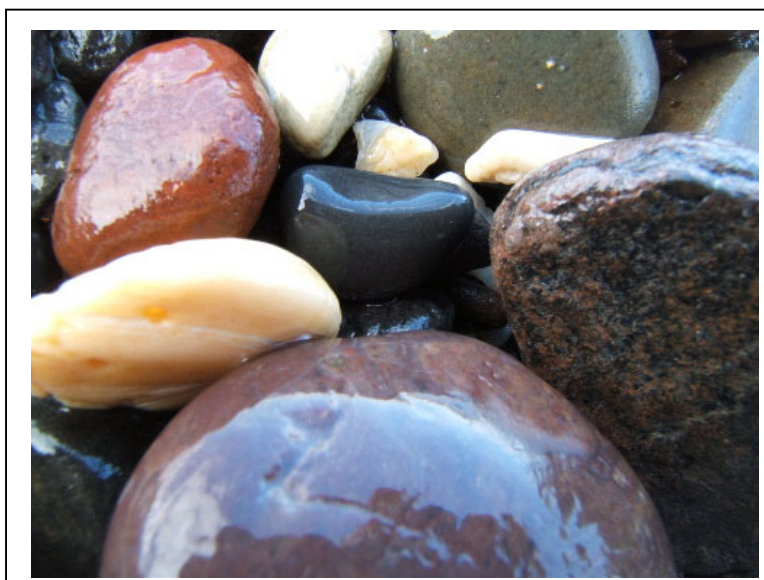
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
“АДМИНИСТРАТИВЕН
КАПАЦИТЕТ”

ПРОЕКТ “НПО – НАДЕЖДНИ ПАРТНЬОРИ ЗА РАЗВИТИЕ”

Структура на модел за партньорство между администрацията и НПО при решаване на проблеми, свързани с общественото здраве

(структура за описание на модел, стъпка по стъпка)

1. Сфера на приложение

Моделът се прилага, за да се повиши информираността и да се включат гражданите на общината при решаването **на проблеми, свързани с общественото здраве**.

2. Същност на модела

Моделът описва **един възможен начин** на взаимодействие между различни заинтересовани страни в сферата на общественото здраве (например - повишаване на информираността на гражданите по различни въпроси, превенция на заболявания, вземане на решения, свързани с епидемии, наркомании, ХИВ/ СПИН, голяма концентрация на хора с определени заболявания на дадена територия и т.н.).

Всъщност, традиционното схващане е, че администрацията има водеща роля при справяне с проблемите на общественото здраве. Глобализацията обаче, развитието на обществото като цяло, както и местните контексти налагат използването на нови подходи. Общественото здраве би трябвало – а и вече се разглежда като „организирано усилие” на обществото. Наистина, все още водеща е ролята на администрацията, но намесата на други заинтересовани страни в процеса на вземане на решения е задължителна. Съществува гледна точка към общественото здраве, която отива още по-далеч. До голяма степен тя представлява обръщане към пазара. Според нея общественото здраве се разглежда като „обществено добро” – администрацията се намества тогава, когато пазарът не може да се справи. Съгласно тази идея, местната власт не би трябвало да „управлява”, а по-скоро да „насочва”, когато става дума за общественото здраве. Или най-общо – новите условия и нарастващата комплексност в обществото и икономиката изискват колективни усилия и колективен опит, за да бъдат разрешени обществени проблеми.

3. Резюме на модела (дефиниция, кратко описание)

Предлаганият модел за партньорство на НПО с администрацията в сферата на общественото здраве влиза в рамките на идеите, описаните в точка 2. Въсъщност, той представлява обединение на два модела, успешно прилагани в различни общини в България. Първият модел е провеждане на форум за обсъждане на конкретни проблеми и разработване на стратегия или програма за справяне с проблема. Вторият модел, който се наслаждава към първия, включва изграждане на определена структура (Обществен съвет), която да се ангажира с прилагането и актуализирането на разработената в рамките на форума стратегия.

Форумът по своята същност представлява структурирана дискусия между различни заинтересовани страни по конкретен проблем. Този проблем се „разнишва” от всички участници в рамките на няколко сесии, като участниците вземат определени решения за справянето с проблема. Важно е да се спомене, че участниците не са просто индивиди, а представляват определена заинтересована страна. Сесиите се водят от независимо външно лице (модератор), което стимулира активността и креативността на участниците, следва стриктно дневния ред и подпомага вземането на най-доброто решение (с консенсус от всички участници). Въсъщност, процесът „Форум” се прилага в България от 2000 г.

Форум с широко гражданско участие по теми от областта на общественото здраве обаче е експериментиран за първи път през 2004 г. в община Велико Търново. Основният проблем, формулиран от гражданите и местната власт е, че „процесът на

подобряване на менталното здраве не е адекватно разрешаван на територията на общината, а там има много лица с психически заболявания”. Редица други проблеми, свързани с психическото здраве също са обсъдени на форума, проведен в рамките на четири сесии. Крайният резултат е разработена стратегия, в която са формулирани стъпки за справяне с проблемите, с които пациентите с психически заболявания се сблъскват – липса на адекватна помощ, предразсъдъци от страна на обществото, липса на алтернативни форми за извънболнична психологическа и психиатрична помощ, липса на структурирана социална мрежа, която да подкрепя болните и техните семейства да се справят с проблема.

Към този модел за взаимодействие между НПО и местната администрация по въпроси на общественото здраве, може да се „добави” още един, който също е разпространен в България – Обществените съвети (такива има в много общини – Разград, Плевен, Стара Загора и т.н.).

За да не остане стратегията/ програмата, разработената в рамките на форума един от „много документи” в общината, се изгражда структура, която включва представители на различни заинтересовани страни и чиято задача е да реализират разработената стратегия/ програма и да я актуализират, когато има нужда.

Предлаганият тук модел тръгва от конкретна тема в сферата на общественото здраве – психическите проблеми, но може да се прилага и при много други теми в тази сфера.

4. Участници – конкретен принос

Участниците в процеса „Форум” обикновено са „структурирани” около работни маси, като всяка маса представлява определена заинтересована страна. Заинтересованите страни по темата „Обществено здраве” са:

От гражданското общество:

- **Представители на НПО, чиято основна мисия е превенция на заболявания, превенция на наркомании, защита на хората с психични заболявания и т.н.** Те са тези, които в най-голяма степен познават своите целеви групи – хората с проблеми и техните семейства. Тези НПО могат да представят гл. т. на тези хора и да предлагат решения на проблема, които отразяват тази гл. т.
- **Семействата на болните/заstraшените.** В ролята си на бенефициенти на един такъв форум, те са задължителни участници. Всъщност, именно семействата на болните изпитват най-сериозните проблеми – да помагат на болния и да се справят със стереотипно-негативното отношение към него в обществото. Тяхната основна роля е да се опитат да променят поне частичното отношението на другите към болния. Естествено, те също дават принос към формулиране на дейности в стратегията.
- **Представители на училища, училищни настоятелства, читалища.** Тяхната роля е свързана с повишаване на информираността на хората за проблема, с повишаване на познанията и с промяна на нагласите. Те се ангажират и с превенцията на менталните заболявания/наркомании/ СПИН/ епидемии и т.н. в зависимост от конкретната тема.
- **Представители на болници, общопрактикуващи лекари, психолози, психиатри и т.н.** Те предоставят професионалната гл. т. по проблема, предлагат нужните решения и „преценяват” адекватността на мерките, които останалите заинтересовани страни предлагат.

- **Медии.** Медиите предоставят постоянна информация на гражданството за развитието на форума, хода на дискусиите и взетите решения. Проучват общественото мнение по темата (идеята е да бъде отразена евентуална промяна в нагласите).

От местните власти

- **Представители на общинската администрация.** Предоставят необходимата информация, представляват позицията на местната власт по темата и следят за адекватността на предлаганите мерки от гл. т. на администрацията. Финансират някои от дейностите в стратегията.
- **Представители на общинските съвети.** Вземат нужните правни решения.
- **Полиция.** Ангажира се с изпълнението на някои от елементите на стратегията, които са свързани с нейните задължения и правомощия.

От държавните институции

- **Представители на областната администрация** Представяват позицията на областта по въпросите на общественото здраве. Ангажират се с разпространението на добрите практики и идеи, формулирани по време на форума на ниво област
- **РиОКОЗ, Агенция за социално подпомагане, Агенция за закрила на детето и др.** Представяват съответните институции и съдействат с информация и експертиза за качеството на форума и на взетите решения. Поемат ангажимента да реализират препоръките, отправени към тях.

5. Стъпки (алгоритъм за прилагане на модела, принципи на работа и публичност при реализацията му.)

Първа стъпка. Сформиране на екип, който да подготви концептуално и организационно форума. В екипа влизат поне 4 души – представители на различни заинтересовани страни – общината, НПО, лекар и т.н. Екипът уточнява основната цел, формата, очакваните резултати и участниците във форума. Важно е да се подберат онези конкретни участници, които най-добре представляват вече формулираните заинтересовани страни по темата. На този етап се избира модератор (съответно-пом.модератор на форума). Екипът заедно с модератора подбира мястото на първата сесия на форума, подготвя дневен ред, покани и материали за участниците. Ако темата и дневния ред на сесията го предполагат, канят се и експерти, които да запознаят участниците с конкретни аспекти на темата.

Втора стъпка. Провеждане на фиксиран (предварително планиран) брой сесии. Всяка сесия има тема, дневен ред, очаквани резултати, които се формулират от модератора и екипа. Всяка от сесиите постига определена цел – например: „уточняване на мерки за превенция на наркоманиите в общината” или „формулиране на дейности за социализиране на хората с психиатрични заболявания” . В края на цикъла от форум-сесии проблемът, довел до учредяване на форума трябва да е детайлно обсъден и да е разработена стратегия/ програма за разрешаването му (със срокове и отговорности). Стратегията трябва да се приеме с консенсус от всички участници във форума.

Трета стъпка. Публикуване и разпространяване на разработената стратегия/ програма. Тази стъпка се осъществява с активната подкрепа на читалищната мрежа, училища, лекарски кабинети, медии и т.н. Най-важното е колкото може повече граждани да са запознати с инициативата и с дейностите, включени в стратегията, които ще бъдат реализирани на територията на общината.

Четвърта стъпка. Сформиране на обществена група (Обществен съвет), която се ангажира с реализирането и годишното актуализиране на стратегията. Групата отразява състава на проведения форум – в нея влизат представители на всички заинтересовани страни по темата. Общественият съвет се регистрира по ЗЮЛНЦ (евентуално) и развива нестопанска дейност. Основната мисия на тази организация е да реализира одобрената от форума стратегия. За целта тя работи с финанси, предоставени от общината, но освен това реализира кампании за набиране на средства и кандидатства по различни, адекватни на мисията ѝ програми.

Пета стъпка. На определен период от време се свиква „съкратена” сесия на форума, на която Обществения съвет отчита своята дейност и, заедно с останалите участници, се обсъждат нови инициативи.

6. Практически резултати от прилагане на модела

За НПО-та, читалищата и т.н.:

- Нови възможности за реализиране на целите на организациите
- Възможности за осъществяване на нови партньорства – в рамките на форума и извън него
- Подобро отношение с местната власт
- Повишена информираност на гражданите за дейността на организациите

За семействата на болните:

- Информираниост на обществеността за проблемите, с които те се сблъскват
- Обществена подкрепа
- Възможност за получаване на ресурси

За Общината:

- Увеличен капацитет за справяне с подобни проблеми
- Подкрепа от страна на гражданите; повишаване на доверието към работата ѝ
- Прехвърляне на част от задълженията ѝ към нова структура

За държавните институции:

- Възможност да се консултират с гражданите по въпроси, които влизат в рамките на техните задължения и респективно – достигане до нови начини за справяне с проблемите, които те решават
- Повишаване на доверието на гражданите в тях

Конкретни резултати:

Освен стратегията за подобряване на психичното здраве, която се разработва и се реализира от Обществения съвет, има още редица „продукти“, които един форум може да „произведе“. Това са:

- **Информационни материали** по темата – листовки, дипляни, плакати. Те са много ефективно средство за промяна на нагласите на хората
- **Проекти**, свързани с подобряване на общественото здраве (тяхното реализиране може да се финансира от различни институции или организации)
- **Препоръки и идеи**, отправени към представители на институции, които участват във форума
- **Филми, брошури, веб-сайтове**, предоставящи информация по темата и даващи възможности за дискусии.

7. Възможности за прилагане на модела (коментари, изводи, препоръки)

Както вече беше споменато, моделът не е нов – прилага се успешно в България от 2000 г. в рамките на програма „Форум“ на Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество. Нов елемент е прилагането на модела в тази конкретна област – общественото здраве и допълването му с Обществен съвет.

Задължително трябва да се направи уговорката, че ако една община реши да използва модела, тя трябва да го адаптира към конкретния проблем. Общественото здраве по принцип е обхватна тема и проблемите, които възникват в тази сфера са разнопосочни.

- Ако се работи с „психичното здраве“, както в община Велико Търново, процесът изисква поне четири сесии, разработването на детайлна стратегия и устойчива структура, която да я прилага. Същата е схемата, когато се работи с превенция на наркомании.
- Когато става дума за някаква епидемия, най-добрия вариант е да се организира сесия за разработване на „бърза“ програма, която да се приложи веднага от „група за спешно реагиране“.
- Ако пък става дума за „мерки за подобряване на хигиената в ромски квартали“ – форматът отново е различен.

При всички случаи общинската администрация трябва да работи с широк кръг заинтересовани страни, така че взетите решения и реализираните дейности да не оставят встрани ничии интереси.

И отново – моделът работи тогава, когато е адаптиран към конкретния проблем в конкретния контекст.